

Adroddiad Blynyddol Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Estyn

2025-2026

1 Diben

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi prif waith Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Estyn yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2025 a 31 Mawrth 2026. Prif rôl y Pwyllgor yw darparu cyngor annibynnol i Brif Arolygydd EF a Swyddog Cyfrifyddu Estyn. Felly, yn ystod y flwyddyn, mae'r Pwyllgor wedi delio â'r prosesau strategol ar gyfer risg, rheoli a llywodraethu trwy ganlyniadau'r archwiliadau mewnol ac allanol yn ogystal â'r broses hunanwerthuso a phrosesau eraill. Mae gan y Pwyllgor rôl allweddol mewn diffinio agweddau ar y gwaith archwilio a monitro ymatebion rheolwyr i'r materion a godwyd.
- 1.2 Mae'r adroddiad yn disgrifio'r modd y cyflawnodd y Pwyllgor y cyfrifoldebau hyn yn ystod 2025-2026 a chanlyniad y gwaith yn gysylltiedig â gwelliannau pellach wrth lywodraethu a rheoli'r sefydliad. Mae'r adroddiad wedi ei fwriadu i lywio Datganiad Llywodraethu'r Swyddog Cyfrifyddu a fydd yn cael ei gynnwys yn Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol Estyn ar gyfer 2025-2026.

2 Y Pwyllgor yn ystod 2025-2026

- 2.1 Roedd aelodau'r Pwyllgor yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

Emyr Roberts	Cyfarwyddwr Anweithredol – hyd at 31 Awst 2025
David Jones	Cyfarwyddwr Anweithredol
Maria Rimmer	Cyfarwyddwr Anweithredol
Charlotte Williams	Cyfarwyddwr Anweithredol – hyd at 31 Awst 2025
John Cappock	Cyfarwyddwr Anweithredol – o 1 Medi 2025
Gareth Morgans	Cyfarwyddwr Anweithredol – o 1 Medi 2025
Ravi Pawar	Cyfarwyddwr Anweithredol – o 1 Medi 2025

Roedd y mynychwyr o blith rheolwyr Estyn yn cynnwys:

Owen Evans	Prif Arolygydd Ei Fawrhydi, Estyn
Jassa Scott	Cyfarwyddwr Strategol, Estyn
Claire Morgan	Cyfarwyddwr Strategol, Estyn
Mererid Wyn Williams	Cyfarwyddwr Cynorthwyol, Arolygu a Gwasanaethau Canolog, Estyn ac, erbyn hyn, Cyfarwyddwr Cynorthwyol, Arolygu – hyd at 28 Chwefror 2026
Rhidian Dafydd	Cyfarwyddwr Rhaglenni Strategol ac, erbyn hyn, Cyfarwyddwr Cynorthwyol, Gwasanaethau Canolog, Estyn – o 1 Mawrth 2026

Gellir gweld cylch gorchwyl y Pwyllgor o fewn Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol Estyn a dangosir tâl yr aelodau yng Nghyfrifon Adnoddau Blynyddol Estyn (mae'r ddwy

ddogfen ar gael ar wefan Estyn). Ar gyfer rhan o'r flwyddyn, Mererid Wyn Williams oedd y prif gyswllt a hwylusydd ar gyfer rhaglen waith y Pwyllgor, gyda chymorth Mark Harris (Pennaeth Cyllid a Gwasanaethau Busnes) a Cheryl Davies (Pennaeth Llywodraethu). O 1 Mawrth 2026 ymlaen, ymgymherodd Rhidian Dafydd â chyfrifoldebau'r prif gyswllt a hwylusydd ar gyfer rhaglen waith y Pwyllgor.

- 2.2 Yn ystod 2025-2026, parhaodd Archwilio Cymru i ddarparu gwasanaeth archwilio allanol. Darparodd TIAA y gwasanaeth archwilio mewnol dros y flwyddyn.
- 2.3 Yn unol â'r hyn a gynlluniwyd, cyfarfu'r Pwyllgor ar 13 Mai 2025, 8 Gorffennaf 2025, 11 Tachwedd 2025 a 9 Chwefror 2026. Cafwyd presenoldeb llawn mewn tri o'r pedwar cyfarfod gan aelodau Estyn. Mae'n arferol i gyfarfodydd ystyried adroddiadau'n ymwneud â gwaith archwilio a gwblhawyd o fewn y flwyddyn bresennol a'r flwyddyn ariannol flaenorol lle cwblhawyd y gwaith maes archwilio yn agos at ddiwedd y flwyddyn; roedd hyn yn wir am 2025-2026.
- 2.4 Roedd un cyfarfod ychwanegol wedi'i amserlennu ar gyfer 16 Medi 2025 i gytuno i gymeradwyo'r adroddiad blynyddol a chyfrifon. Roedd cynrychiolwyr yr archwilwyr allanol a mewnol yn bresennol ym mhob un o'r cyfarfodydd a rhoddodd Robert Gairey (Estyn) gymorth ysgrifenyddol i'r Pwyllgor hyd at 31 Rhagfyr 2025, gyda Michaela Benjamin (Estyn) yn ymgymryd â'r cyfrifoldeb dros gymorth ysgrifenyddol o 2 Ionawr 2026 ymlaen. Mynychodd aelodau eraill o staff Estyn y Pwyllgor pan roedd materion yn gysylltiedig â'u cyfrifoldebau yn cael eu trafod.
- 2.5 Cafodd safon yr adroddiadau, ymateb rheolwyr, olrhain argymhellion a chyfraniad holl aelodau'r Pwyllgor eu nodi ym mhob cyfarfod. Roedd aelodau'r Pwyllgor, gan weithredu'n dda fel grŵp, yn parhau i holi cwestiynau perthnasol ac amserol. Mae gan aelodau'r Pwyllgor yr arbenigedd a'r profiadau gofynnol.
- 2.6 Trwy gydol y flwyddyn, mae'r Pwyllgor wedi parhau i weithredu'n electronig, gyda'r holl bapurau'n cael eu cyflwyno i aelodau trwy allrwyd Estyn neu drwy atodiadau e-bost. Cynhaliwyd pob cyfarfod o bell, gan ddefnyddio Microsoft Teams. Fe wnaeth y rhai a oedd yn bresennol werthuso'r holl gyfarfodydd, ac roedd yr ymateb yn gadarnhaol, ar y cyfan. Mae adborth o'r fath ar ddiwedd cyfarfodydd, sy'n nodwedd o holl gyfarfodydd llywodraethu Estyn, yn galluogi pawb sy'n bresennol i fyfyrion ar eu gwaith yn barhaus, ac mae hyn yn arwain at welliannau cyflym i ansawdd, lle bo angen.

3 Amgylchedd rheoli

3.1 Archwilio Mewnol

- 3.1.1 Trwy gydol y flwyddyn, mae TIAA wedi bod yn darparu gwasanaethau archwilio mewnol, yn sgil ymestyn eu contract am gyfnod hyd at 31 Mai 2026. Mae'r adroddiadau wedi helpu i

wella prosesau adnabod a rheoli risg. Mae hyn yn cynnwys cwblhau'r cynllun blynyddol ar gyfer 2026-2027 yn derfynol, a gymeradwywyd ym mis Mawrth 2025.

- 3.1.2 Ar sail rhaglen waith gytûn (a sefydlwyd yn dilyn proses Asesiad Archwiliad Anghenion), fe wnaeth y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg adolygu'r adroddiadau canlynol a ddarparwyd gan yr Archwilwyr Mewnol (TIAA).

Adroddiadau	Lefel sicrwydd	Nifer yr argymhellion (sgôr blaenoriaeth)
SAGE Intacct	Sylweddol	6 (1 brys, 3 pwysig, 2 arferol)
Rheoli risg	Sylweddol	1 (arferol)
Rheoli prosiectau a rhaglenni - prosiect y wefan	Sylweddol	3 (1 pwysig, 2 arferol)
Cymorth TG	Sylweddol	4 (1 canolig, 1 risg isel, 2 gweithredol)
Rheolaethau ariannol allweddol	Sylweddol	3 (1 isel, 2 gweithredol)
Effaith wythnosau dysgu proffesiynol (cynghorol)	Sylweddol	4 (2 canolig, 2 gweithredol)
Cynllunio cydraddoldeb strategol	Sylweddol	Dim

- 3.1.3 Cynllunnir cwrdd Archwilio Mewnol er mwyn darparu lefel resymol o sicrwydd fod systemau llywodraethu a rheoli risg allweddol Estyn yn gweithredu'n effeithiol a bod rheolaethau mewnol cadarn ar waith. Mae'r archwilwyr mewnol wedi dweud eu bod yn fodlon ag ymatebion y rheolwyr i'w hargymhellion.

- 3.1.4 Nodwedd arall o gwmpas Archwilio Mewnol yw cynnal adolygiadau dilynol o argymhellion y cytunwyd arnynt yn flaenorol, ynghyd ag adolygiadau cydymffurfio neu hapwirio. Mae'r system olrhain ar gyfer yr argymhellion ym mhob adroddiad archwilio wedi parhau i gael ei defnyddio yn ystod y flwyddyn, ac mae'n cynnwys gwybodaeth fel dyddiad cwblhau ar gyfer camau gweithredu penodol, perchnogaeth, adroddiadau cynnydd gan reolwyr a ph'un a oedd y camau gweithredu wedi cael eu cwblhau gan Estyn a'u gwirio gan Archwilio Mewnol.

- 3.1.5 Y Pennaeth Archwilio Mewnol yw Elan Parry, a ymgwymerodd â'r rôl o fis Medi 2024. Mae TIAA wedi rhoi sicrwydd nad oes unrhyw wrthdaro buddiannau yr hoffent adrodd amdano a'u bod wedi cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus wrth ymgymryd â'u gwaith archwilio.

- 3.1.6 Dywed barn flynyddol TIAA ar gyfer y 12 mis a ddaeth i ben ar 31 Mawrth **“Mae TIAA yn fodlon, o ran y meysydd a adolygwyd yn ystod y flwyddyn, bod gan Estyn brosesau rhesymol ac effeithiol ar waith ar gyfer rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu.”**

3.2 Archwilio Allanol

- 3.2.1 Cyflwynodd Archwilio Cymru y ddogfen Cyflawniadau'r Archwiliad yn y cyfarfod ym mis 2026 ar gyfer archwilio Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Estyn 2025-2026. Eglurodd y ddogfen hon gyfrifoldebau cymharol Estyn ac Archwilio Cymru.
- 3.2.2 Adolygwyd y gwaith Archwilio ar gyfer cyfrifon 2025-2026 yng nghyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg ym mis Gorffennaf 2026. Yn adroddiad ISA 260 i'r rheiny sydd â gofal am lywodraethu, **cyhoeddodd Archwilio Cymru farn archwilio ddiamod**, gan ddatgan eu bod yn fodlon i PAEF fel Swyddog Cyfrifyddu gymeradwyo cyfrifon 2025-2026. Nododd Archwilio Cymru nad oedd unrhyw achos o wrthdaro buddiannau ar eu rhan nhw.
- 3.2.3 Nododd Archwilio Cymru welliant o ran ansawdd y cyfrifon drafft yn 2025-2026 ac ni nododd unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol nac unrhyw wendidau sylweddol yn yr amgylchedd rheoli cysylltiedig.

4 Cydweithrediad rhwng Archwilio Mewnol ac Allanol

- 4.1 Mae'r Pwyllgor wedi trafod y modd y mae'r Archwilwyr Mewnol ac Allanol yn cyfathrebu a gweithio gyda'i gilydd i leihau lefel unrhyw waith wedi'i ddyblygu. Mae TIAA ac Archwilio Cymru wedi rhoi gwybod i'r Pwyllgor bod deialog a chydlynu parhaus wedi digwydd eleni.
- 4.2 Mae'r Pwyllgor yn fodlon ar ansawdd y gwasanaeth a ddarperir gan yr Archwilwyr Mewnol ac Allanol.

5 Llywodraethu Corfforaethol

- 5.1 Gwerthuswyd ansawdd y gwaith archwilio a gwaith y Pwyllgor yn ystod y flwyddyn gan ddefnyddio sawl dull gwahanol, sef:
- gwerthusiad ar ddiwedd cyfarfod a hunanwerthusiad blynyddol gan aelodau
 - olrhain y camau gweithredu a gytunwyd yn holl gyfarfodydd y Pwyllgor
 - arfarniad blynyddol o Gyfarwyddwyr Anweithredol gan PAEF/Swyddog Cyfrifyddu
 - adolygiad blynyddol o'r Cylch Gorchwyl
 - cyfarfod blynyddol gyda'r Archwilwyr Mewnol ac Allanol
- 5.2 Yng ngwanwyn 2026, cynhaliwyd ymarfer hunanwerthuso o ran effeithiolrwydd y pwyllgor a'i drefniadau. Yn dilyn adborth o'r llynedd, datblygwyd ffurflen symlach a byrrach i'w defnyddio gan ARAC a'r Bwrdd Strategaeth. Ystyriwyd y canlyniadau mewn cyfarfod ar wahân a gynhaliwyd gan y cyfarwyddwyr anweithredol, gyda Michaela Benjamin yn bresennol i nodi'r argymhellion. Roedd boddhad cyffredinol â'r trefniadau.
- 5.3 Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor wedi cael ei ddosbarthu i'r holl aelodau gyda'r papurau er mwyn sicrhau bod y Pwyllgor yn canolbwyntio ar ei brif gyfrifoldebau. Caiff Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol Estyn ei adolygu gan y Pwyllgor hefyd, ac mae Michaela

Benjamin yn cyhoeddi'r diweddariadau ar wefan Estyn, ac fe gaiff Cylch Gorchwyl y Pwyllgor ei ddiweddarau, fel y bo'n briodol.

- 5.4 Mae'r datganiad sicrwydd chwarterol yn parhau i fod yn rhan ganolog o drafodaethau'r Pwyllgor ac mae'n rhoi manylion am drefniadau llywodraethu, rheoli risg a rheolaethau mewnol Estyn. Mae'r datganiad hwn yn llywio'r Datganiad Llywodraethu, sydd wedi bod ar agenda'r Pwyllgor drwy gydol 2025-2026.
- 5.5 Mae'r eitem sefydlog ar ddiweddariadau cyfreithiol a rheoleiddio gan yr Archwilwyr Mewnol ac Allanol yn sicrhau bod yr aelodau'n cael gwybod yn llawn am unrhyw newidiadau sy'n effeithio ar sefyllfa Estyn o ran y gyfraith, adrodd neu gydymffurfio, i'r graddau y mae'n effeithio ar waith y Pwyllgor. Mae'r Cyfarwyddwr Cynorthwyol Arolygu a Gwasanaethau Canolog hefyd yn darparu diweddariadau rheolaidd gan Grŵp Penaethiaid Adnoddau Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru, a'i Is-grŵp Swyddogion Cyllid, gan gynnwys unrhyw ohebiaeth berthnasol at Swyddogion Cyfrifyddu. Mae PAEF yn rhoi diweddariad llafar ym mhob cyfarfod ar y datblygiadau yn Estyn ac unrhyw newidiadau allanol a allai effeithio ar waith a chyfrifoldebau'r Pwyllgor.

6 Risg a Thwyll

- 6.1 Gan fod Estyn wedi mireinio ei hymagwedd at reoli risg yn 2023-2024, mae'r Pwyllgor yn fodlon bod gan Estyn Bolisi priodol ar Reoli Risg sy'n cael ei oruchwyllo gan y Bwrdd a bod ei chofrestr risg yn adlewyrchu'n ddigonol y risgiau y mae Estyn yn eu hwynebu a'u heffaith debygol. Mae'r gofrestr risg hefyd yn nodi'r camau a gymerwyd gan reolwyr i liniaru a dileu'r risgiau. Gan fod aelodau'r Pwyllgor yn gwasanaethu fel cyfarwyddwyr anweithredol ar y Bwrdd Strategaeth hefyd, mae ganddynt olwg dda ar risgiau ac maent yn cymryd rhan uniongyrchol mewn trafodaethau am strategaethau a chamau gweithredu rheoli risg.
- 6.2 Mae'r Pwyllgor hefyd yn fodlon bod proses ddigonol ar waith i hysbysu am achosion o dwyll neu dwyll posibl pan fyddant yn codi a bod Estyn wedi rhoi digon o eglurder a hyfforddiant i staff ynglŷn â sut i ddelio ag achosion o'r fath. Rydym hefyd yn cael gwybod gan ein Harchwilwyr Allanol a Mewnol pan fydd twyll canfyddedig wedi cael ei nodi a sefydlwyd trefniant cysylltu priodol gyda'r swyddfa cymorth arbenigwyr twyll yn Llywodraeth Cymru. Rhoddodd yr adroddiadau sicrwydd gadarnhad i ARAC nad oedd unrhyw achosion o dwyll neu amheuaeth o dwyll wedi codi yn ystod y flwyddyn.

7 Materion ychwanegol

- 7.1 Yn ystod y flwyddyn, mae'r Pwyllgor wedi cael gwybodaeth ac wedi adolygu'r materion canlynol:
- Manylion am yr holl ildidatau hawl ac ymadawiadau

- Ffioedd cyfreithiol ac ymgynghoriaeth
- Datganiad Archwilio Cymru – Ymholiadau'r archwiliad i'r rheiny sydd â gofal am Lywodraethu a Rheoli
- Papurau a diweddariadau amrywiol a ddarparwyd gan TIAA ac Archwilio Cymru
- Ar ben hynny, mae'r Pwyllgor wedi cael diweddariadau ar welliannau amrywiol i adroddiadau a rhagolygon ariannol sydd wedi'u rhoi ar waith yn ystod 2025/26. Mae'r Pwyllgor yn croesawu'r datblygiadau hyn ac yn edrych ymlaen at weld rhagor o welliannau'n cael eu rhoi ar waith yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf dan arweinyddiaeth y Rheolwr Ariannol sydd newydd eu penodi.

8 Casgliad

- 8.1 Mae'r Pwyllgor wedi gweithredu yn unol â safon dderbyniol yn ystod y flwyddyn ac wedi cael gwybodaeth briodol, reolaidd ac amserol am gynhyrchu cyfrifon adnoddau Estyn, ac yn benodol am amgylchedd rheoli Estyn. **Mae'r Pwyllgor yn parhau i fod yn fodlon y gall y Swyddog Cyfrifyddu fod yn sicr i raddau helaeth wrth gwblhau'r Datganiad Llywodraethu fod sefyllfa Estyn o ran rheoli, risg a llywodraethu yn 2025-2026 yn gadarn.**

9 Diolchiadau

- 9.1 Rwyf yn ddiolchgar i bawb sydd wedi mynychu'r Pwyllgor am eu gwaith a'u cyfraniad yn ystod y flwyddyn. Hoffwn gydnabod cyfraniad sylweddol Mererid Wyn Williams i waith y Pwyllgor ac, yn arbennig, diolch i Robert Gairey a Michaela Benjamin am eu gwaith yn cynnig cefnogaeth i'r Pwyllgor a sicrhau bod papurau o ansawdd uchel yn cael eu dosbarthu'n amserol, gan fod hyn yn nodwedd bwysig i lywodraethu da. Mae gwaith staff Estyn wedi bod yn ganolog i waith y Pwyllgor a gwerthfawrogir eu cyfraniadau. Rwyf hefyd yn ddiolchgar i Gareth Lucey a Lucy Evans o Archwilio Cymru ac Elan Parry o TIAA am eu cymorth a'u cyngor yn ystod y flwyddyn.

John Cappock

Cadeirydd Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Estyn

Gorffennaf 2026